

Vittnesmål i ett mörkt rum – också i Sverige

Det mörka rummet finns mitt i Stockholm, lite avsides i stora hallen på Centralstationen, där 200 000 resenärer passerar varje dag. En utställningsbod på tolv gånger sju meter föreställande ett mörkrum, sådant som knappast används längre i digitaliseringens era. Mitt i rummet, en rad plastbaljor med vätska som leder tankarna till kemiska bad för framkallning av fotografier. I vätskorna ligger bilder, och bilder hänger även på alla fyra väggarna runtomkring. Trettiofyra samtidsdokument från olika delar av världen, förevigade av proffsfotografer. Samtliga foton har yppersta kvalitet, komposition, och ett estetiskt innehåll gränsande till fotokonst.

Bara vid en närmare granskning av vad fotografierna egentligen föreställer hajar besökaren till:

En fjortonårig civilklädd pojksoldat blödande ur ett skottsår i bröstet står framför kameran och berättar att han helst av allt skulle vilja gå i skolan. Någon timme senare är han en av många döda på gatorna i Liberias huvudstad Monrovia. I Rio de Janeiro i Brasilien tittar 98 fångar in i kameran från en fängelsecell avsedd för 16 personer. Vi ser en kvinna i Groznyj, Tjetjenien, bära på sina enda ägodelar, ett foto av sin döda man och tre mattor.

Fotografierna är samlade från de senaste årens krigs- och katastrofområden runtom i världen, men det förekommer också bilder från Västeuropas storstäder, Stockholm inte undantaget. I anslutning till varje bild finns en text som är ett vittnesmål från ögonblicket då bilden togs. Vittnesmålen har lämnats av läkare, volontärer, journalister och fotografer på plats. Deras berättelser ger en förklaring av den situation eller det skeende som gjorde att bilddokumentet blev sådant det blev.

– Det handlar också om att beröra, skaka om och skapa empati genom bild och text, förklarar Hampus Josefsson, till vardags underläkare på kvinnokliniken, Södersjukhuset i Stockholm.

Han är engagerad i fotoutställningen »Ett mörkrum mot glömskan« i sin egenskap av volontär sedan fem år i den internationella hjälporganisationen Läkare i världen, verksam också i Sverige.

Det är Läkare i världen, genom sin moderorganisation Médecins du Monde med säte i Frankrike, som står bakom fotoutställningen på Stockholms Centralstation. Mörkrummet med bilderna har redan vandrat runt i Belgien, Frankrike, Nederländerna, Portugal och Spanien. Efter den 23 november ska det vidare från Stockholm till Storbritannien, sedan till Tyskland.

Enligt läkaren Anders Björkman, ordförande i Sverige för Läkare utan gränser, vill utställningen öppna ögonen på dem som vill blunda när någonting är för obehagligt eller för skakande att titta på.

En av utställningens bilder är tagen i Stockholm och föreställer vardagen hos en av de bortglömda familjer

som Läkare i världen försöker hjälpa med sjukvård och läkemedel. Den papperslösa utvisningshotade trebarnsmamman från Bolivia – inga namn – försörjer sin familj genom att samla in tomburkar. Hon har inte rätt till sjukvård i Sverige eftersom hon saknar uppehållstillstånd och därmed svenskt personnummer. När hon blir sjuk eller får symtom av de förslitningsskador som hon ådragit sig i samband med diverse tunga okvalificerade arbeten, går hon till den mottagning på Södermalm – ingen adress – som Läkare i världen driver sedan ett antal år. Där träffar hon ofta Hampus Josefsson som tillsammans med 2–3 andra ideellt arbetande läkare, 1–2 sjuksköterskor, en sjukgymnast och en barnmorska håller mottagningen öppen två timmar varje onsdagskväll.

När den bolivianska trebarnsmamman led av svår smärta, känselnedsättning och svaghet i båda händerna på grund av karpaltunnelsyndrom, förorsakat av en hopklämd nerv i handleden, såg Hampus Josefsson och kollegerna på mottagningen till att hon kunde få den tämligen enkla operation som behövdes för att få henne smärtfri.

Varje onsdag kväll kommer 20–30 hjälpsökande till Läkare i världens klinik för papperslösa. Patienterna hittar dit genom tips från bekanta. Problemen de kommer med är ungefär desamma som man möter på en vårdcentral: förslitningsskador, psykosociala diagnoser, spänningshuvudvärk, magbesvär, sömnproblem. Även posttraumatiskt stressyndrom till följd av erfarenheter i hemlandet.

Vissa mediciner som Hampus Josefsson ordinerar har skänkts till Läkare i världen av dödsbon. Det handlar om fullgoda mediciner som aldrig hann användas. Oftast handlar dock läkarkontakten om att bara ge råd eller slussa vidare patienterna till den offentliga sjukvården.

– Vi kan inte ge någon avancerad vård på vår mottagning, men vi har kontakter med andra kliniker runtom i Sverige, där kollegor som stöder Läkare i världen arbetar. Så fort det krävs lite mer kvalificerade insatser skickar vi patienten till Röda korset eller Ersta sjukhus, eller också utnyttjar vi vårt ständigt växande nätverk, säger Hampus Josefsson.

Gabor Hont

PROFFSIGT OCH HEMSKT

Den hemska verkligheten som återges på de perfekta proffsbilderna får mörkrumets röda dunkel att kännas extra otäckt.

Foto: Läkare i världen